

byla prozatím dořešena, neboť by to souviselo se změnou některých zásad všeobecné politiky UIR.

Různé.

Kromě těchto vyjmenovaných otázek rázu více nebo méně právního, které byly právnícké komisi přidělovány Radou UIR ke studiu, účastnila se právnícká komise také řešení četných jiných otázek organizačních a podobných: stanovy UIR, pohyb a kotisace členů, rozdělení vlnových délek vysílacím stanicím, fotodifuse a televise, mezinárodní přenosy, distribuce dokumentací, spolupráce s různými mezinárodními institucemi, styky s tiskem, vnitřní jednací řády UIR, právní závaznost různých usnesení UIR atd. — Nemalou zásluhu měla právnícká komise také o sblížení UIR se státními telegrafními správami evropských a mimoevropských zemí. Díky několikaleté úspěšné činnosti UIR v různých oborech byla UIR v roce 1929 jmenována oficiálním expertem evropských telegrafních státních správ a tato funkce byla znovu potvrzena i doplněna v roce 1933.

Reforma zákona o přímých daních.

Dr. Frant. Bečvář (Bratislava).

(Dokončení.)

IV.

Normy trestní:

V původním, ministerstvem financí vypracovaném návrhu nebylo kromě čl. XXII., kterým se doplňoval odst. 3. a 4. Šu 208, žádných navrhovaných změn, pokud jde o předpisy trestního finančního práva. Návrhy na změnu těchto norem objevily se při parlamentním projednávání zákona a již také doplněný vládní návrh se jimi zabývá. Do zákona pak přešly z tohoto vládního návrhu téměř bez změny, vyjímaje dva doplňky, které přičlenil návrh rozpočtového výboru. Jak návrhy, tak i zákon sám v oboru trestního finančního práva přinášejí zajímavé novoty, které jsou vlastně svědectvím, že i v tomto oboru objevují se moderní processuelní zásady, jimiž se podstatně zlepšuje procesní situace strany slabší t. j. poplatníka a podstatně zhoršuje postavení vyšetřujícího orgánu. Je to jmenovitě § 216 a 314 zákona o přímých daních, který doznává tak podstatných změn, že znemožňuje se téměř úspěšné provedení trestního řízení tam, kde obviněný je dostatek chytrý, aby unikl nejen daňové povinnosti, ale i následkům ať již omisivního nebo komisivního deliktu daňového, který spáchal. Zajištění důkazního materialu stává se dnes téměř nemožným. Novela přináší změny, jak v materiálním, tak i ve formálním

tretním finančním právu. Přináší především přesnější stylisaci objektivní skutkové podstaty (§ 185 odst. 1.) při zatajení daně. Také přesněji upravila znění §u 188 odst. 1., kde přiblížila se obsahově k tretním materiálním předpisům zákona o dani z obratu, stanovivši jako tretní delikt »hrubé zavinění« vedle pojmu dolus directus a dolus indirectus (§§ 186 a 187). Novela zasahuje i do tretní sankce, snižujíc horní hranici peněžitého trestu a snižujíc, resp. vůbec nestanovíc spodní hranici tretní sankce. Tak u § 186 mění se tretní sankce z 1—10tinásobku daně na trest do 6tinásobku (spodní hranice nestanovena), u § 187 z 3—20tinásobku na 1—10tinásobek zkrácené daně. Prakticky toto snížení nemá významu, poněvadž vícenásobku zkrácené daně užívaly tretní finanční úřady (tretní referenti berních správ) v omezené míře, neboť přihlíželi nejen k rozsahu subjektivní viny, ale také k sociálním a hospodářským poměrům toho kterého obviněného. Je proto snížení hranic sankcí pouze opatřením proti eventuálnímu přehmatu finanční správy tretní. Podobně jako u § 186 a 187 snižuje se hranice u § 188 na maximum trojnásobek (předtím 1—5tinás.). Pronikavější novotou je zásah na ochranu drobných delikventů, pokud se dopustili deliktu omissivního a zkrátili stát ne více jak o 1.000 Kč a 15% celkového předpisu. Těmto poskytuje možnost zaplatiti daň bez pokuty buď z vlastní iniciativy nebo na popud vyšetřujícího orgánu ve lhůtě, tímto stanovené. Nepoužije-li však obviněný této možnosti, vystavuje se normální tretní sankci. Článkem 101 novely doplňuje se § 204 odstavcem 3, pojednávajícím o zániku tretnosti účinnou lítostí. Promlčecí doba deliktů podle § 188 se snižuje na 3 resp. 8 let, upravuje se přerušení promlčecí lhůty (čl. 103). Do promlčecí lhůty se však nevčítá doba pobytu obviněného v cizině, pokud přesahuje v tom kterém roce 30 dnů. Při výkonu trestu upravuje se rovněž přerušení promlčecí lhůty, které počíná dnem úředního opatření proti odsouzenému (nikoliv od uplynutí roku, v němž se přerušení stalo).

Podstatně mění se i kompetence tretněfinančních orgánů, v čl. 104. Tretní nález smí vyměřovací úřad vydati pouze tehdy, nejde-li o delikt, pro který může býti vysloven trest na svobodě a nevysloví-li vyšší peněžitý trest než trojnásobek zkrácené, nebo nebezpečí zkrácení vydané daně. Jak z nalézacího, tak i z odvolacího senátu vyloučen element laický v prospěch elementu soudcovského (čl. 105 a čl. 114). K vylučovacím důvodům přibýlo i to, že členem senátu nemůže býti ten, kdo v daném případě prováděl tretní vyšetřování.

!Zlepšením procesní situace poplatníkovy je i ustanovení čl. 107, upravujícího dobu, ve které skutková podstata tretního činu musí býti straně sdělena, na 45, resp. 60 dní od doručení tretní obsílky. Výjimku tvoří toliko případ, kdy obviněný sám žádá za prodloužení této lhůty. Upravuje se pojem »jiného za-

hájení trestního řízení« tím, že uvedená norma konkrétněji vyjadřuje to, co původní zákon považoval za takovýto jiný způsob, totiž »písemně nebo protokolárně«. Straně musí býti vydán opis každého protokolu s ní sepsaného; Právní zástupce musí býti připuštěn ihned po prvním výsledku k jednání, obviněný i jeho právní zástupce nabývají práva, býti přítomni a klásti dotazy svědkům, znalcům a osobám předzvědným. Toto právo je zdůrazněno povinností úřadu, sdělití včas dobu výsledku těchto osob, aby obviněný, nebo jeho zástupce mohli se výsledku zúčastniti. (Lhůtu přesněji však nestanovil, takže pojem »včas« lze vykládati různě.) Důraz na toto právo vložil návrh rozpočtového výboru, doplniv tak vládní návrh II. Čl. 111 přesněji vymezil předpisy o kontumaci v trestním řízení a čl. 112 stanovil, že trestní řízení neskončené ve třech letech (po projití roku, v němž bylo zahájeno) pokládá se za zastavené. Za skončení pokládá se buď vydání trestního nálezu, nebo předložení spisu nalézacímu senátu; aby strana sama nezavinila průtah v trestním řízení stanoví novela současně, že tato lhůta platí toliko v případě, že není zde na závalu trvalá choroba, neznámý pobyt nebo nepřítomnost obviněného. Zrušuje se neprodlužitelnost 15denní lhůty, v níž má obviněný právo navrhnouti doplnění vyšetřování. Přípuštěna nova a to i v odvolacím řízení (§ 225 odst. 3.). Z nálezu odvolací komise může podati na příště stížnost k n. s. s. ne finanční úředník, ale úřad II. stolice (vedle nezměněných práv obviněného, resp. odsouzeného). Obnova podle čl. 116 novely stává se obligatorní a to pouze pro nova.

Nejzajímavější novinku však přinesl č. 117., upravující ochranu poplatníkovu v důsledku ustálené judikatury nejvyššího správního soudu. Jím vsunuje se do zákona nový § 230a, kterým poskytuje se straně právo žádati náhradu za přiměřenou obhajobu v případě, že bylo rozhodnutím zjištěno, že uplatňované nároky, nebo způsob řízení bylo v rozporu s plenárním usnesením nejvyššího správního soudu. Pojem přiměřené obhajoby ani to, čím rozhodnutím bude stanoveno, že je zde rozpor s judikaturou, novela nestanoví. Je však jisto, že takovéto rozhodnutí může vydati toliko nejvyšší správní soud. Toto novum je odrazem vyskytujících se snah v právní literatuře, aby usnesení, resp. nálezy nejvyššího správního soudu staly se pro správní úřady právně závaznými, a které se zde poprvé objevily ve finančních zákonech.

Trestní ustanovení zákona o přímých daních je zase přesným obrazem boje mezi ministerstvem financí, resp. vládou na jedné straně a parlamentem na straně druhé, v němž zvítězil ovšem, jak se dalo předpokládati, parlament. Od původního vládního návrhu ku návrhu druhému uplynula řada debat, jichž výsledkem byla změna vládního návrhu, která s dvěma doplňky, které přičlenil rozpočtový výbor, stala se zákonem.

Je proto nyní otázkou, jak se vyvine nová praxe finanční trestní správy a jak dlouho udrží se tato norma beze změny další novelisací v platnosti.

V.

Přechodná ustanovení:

Novela, učinivši především průlom do období zdaňovacího a zavádějící — bez návratu k pramenné teorii — v tomto směru znovu stav, který byl před 1. lednem 1927 musí se především zabývat otázkou, jak tuto změnu provést, v kterém roku a jakým způsobem, neboť hospodářský výtěžek z rok 1936 bude základem daně pro berní roky 1936 a 1937. Tuto otázku řeší v 12ti člancích druhé části. Východiskem je rok 1936, který bude zdaněn jednou podle dosud platného zákona, jednou podle novely. Čl. 1. zabývá se dále ještě otázkou daňových splátek, zániku daňové povinnosti v přechodné době, úlevou pro subjekty daně důchodové, jimž plátce sráží v r. 1936 daň. Tato srážka bude uznána i pro rok 1937 s tím omezením, že uzná se toliko do výše daně důchodové (bez přech. přírážky) na tento rok předepsané. Největším zmírněním tvrdosti přechodných ustanovení je skutečnost, že lze zdanit na žádost průměrem let 1933—1935 ty poplatníky, u nichž tento průměr je nižší více než o $\frac{1}{4}$ základu za rok 1936. Tím však neodstraňují se nevýhodné následky v případech, u nichž nastalo v r. 1936 zdanění mimořádných příjmů (§ 7. odst. 3.—6., § 13. odst. 1. věta 2 a § 22), jak správně namítaly ve svých připomínkách obchodní a průmyslové komory. Daňové příznání za rok 1936 je podkladem pro daň za rok 1936 a 1937. Podobně i přírážka podle § 309. odst. 3. předepíše se pro oba roky. Odvolání proti předpisu za oba roky lze podati také společně.

V celku řečeno, jsou ustanovení přechodná velmi kusá a neúplná, a nebudou-li důkladně rozšířena výkladem vládního nařízení, pak dojde nesporně k určité nespokojenosti nad vytvořenou normou.

Změna berního roku, která provádí se v době dekonjunktury a která přináší v jednom roku téměř (až na výjimky) dvojnásobné daňové břemeno a která je vlastně dílem více méně předsedy rozpočtového výboru, poslance Teplanského, před nímž muselo ministerstvo financí kapitulovati, je pokusem, který zavíná mnoho těžkostí finanční správě. Nelze popřít, že jí se zjednoduší agenda na berním úřadě (ovšem pouze do určité míry), ale přechod ze starého do nového stavu nebyl volen dosti vhodně.

VI.

Ustanovení ostatní:

Novela poskytuje obcím možnost vybírat si přírážky k přímým daním samostatně. Způsob, kterým to provedou,

usnesou zemská zastupitelstva, která jej do 30ti dnů sdělí finančnímu úřadu II. stolice. Usnesení obecního zastupitelstva podrobeno je schválení zemského zastupitelstva, které je rovněž sdělí fin. úřadu II. stolice. Tím odstraňuje se obligatorní povinnost, která byla vložena na berní úřady a poskytuje se obcím možnost jak vyměřiti, tak vybrati přírážky svými vlastními orgány. Případy, kdy obce využijí tohoto oprávnění budou nesporně velmi řídké, protože k výkonu této povinnosti budou potřebovati doplnění administrativy a náklad. Půjde v praxi o případy, kdy mezi obcí a velkým podnikem, v ní se nacházejícím, je dána smlouva o úhradě obecních nákladů.

Přechodná přírážka k dani důchodové a dani z tantiem zůstává i pro rok 1937 nezměněna.

Novela vchází v život postupně. Dnem 1. srpna 1936 vešly v platnost ustanovení čl. 2. (čl. XV. odst. 2. zák.), 91, 92 a 95 (daň rentová z požitků, vyplácených cizozemcům a daň z tantiem). Dnem 1. ledna 1937 vejde v platnost většina ustanovení novely s tím obmezením, že ustanovení § 213 odst. 2. (lhůta k prvému výsledku 45, resp. 60 dnů) platí pouze pro trestní řízení zahájené po účinnosti novely. Konečně dnem 1. ledna 1938 vejde v platnost ustanovení § 219 odst. 1. věta 2. pro trestní řízení, zahájené před vyhlášením novely (tři roky k provedení trestního řízení), čímž poskytuje se finanční správě skončiti již zahájené trestní řízení v dostatečně dlouhé době a ustanovení o lhůtě, v níž musí úřad daň vyměřiti nebo vyříditi odvoláni.

Pro daně incl. r. 1935 platí materiální předpisy zákon. č. 76/1927 Sb. z. a n. ve znění prvých dvou novel. Naproti tomu formální předpisy i pro staré roky (1935 a předch. od od 1. ledna 1937) platí podle novely.

VII.

Závěrem:

Sledujeme-li vývoj, kterým se bral zákonodárny process při tvorbě novely k zákonu o přímých daních, musíme doznati, že stály při jeho tvorbě dva nestejnorodé elementy, které snažily se uplatniti a zdůrazniti svoje stanovisko: ministerstvo financí a parlament. Novela sama je do určité míry výrazem nespokojenosti zákonodárných sborů nad prováděním pronikavé reformy z r. 1927 a snahou po její opravě ze dvou hledisk:

1. poplatníka,
2. fisku.

Ad. 1. Hledisko v prospěch poplatníka uplatnilo svůj zá-sah ponejvíce ve formální části zákona, jmenovitě v pronikavé změně řízení trestního (zde i v části materialní) a řízení vyměřovacího. Menší změny vyskytují se v exekučním řízení. Nejpronikavější změnou je změna roku berního, opuštění stěžejní zásady první reformy, t. j. od identifikace roku obchod-

ního s rokem berním a rozdělení tohoto pojmu v pojmy dva: rok kalendářní a rok berní. Příčinou této změny byly těžkosti v administrativě výkonné u berních úřadů, u nichž v důsledku první reformy vznikala nepřehlednost, ne tak ani po stránce vnitřní, jako po stránce vnější. Při tom nehledí se ku změnám během roku nastávším (trvání subjektu v době zdanění). Přijímám tuto změnu se značnou dávkou pochybností o tom, zda se v praxi osvědčí. V právu materiálním přinesla novela změny v prospěch poplatnictva podstatně v materiálním trestním právu. Ostatní změny, jmenovitě u daně důchodové, všeobecné výdělkové (pomoc slabšímu poplatníkovi u obchodních jednatelů) jsou, mimo vyloučení lékařů z daně všeobecné výdělkové z příjmů od nositelů veřejného pojištění, již menšího významu.

Ad. 2. Tendence fiskální jsou založeny — což je zjevem zajímavým — tentokráte na pojetí daňové spravedlnosti a rovnováhy; objevují se nejpodstatněji a nejtěživěji u zvláštní daně výdělkové, kde odstraňují pochybený zásah první daňové reformy, která vedla k neočekávatelnému poklesu této daně, která před daňovou reformou byla daní nevýnosnější a největší, po daňové reformě však daní s nejmenším výnosem. Prvá daňová reforma šla cestou nejslabšího odporu a tak vlastně přenášelo se daňové břemeno na subjekty nejslabší, kdežto druhá reforma — zde nutno zvláště zdůrazniti zodpovědnost zákonodárných sborů — napravuje chyby prvé a bere tam, kde v zájmu státního rozpočtu a národního hospodářství břemeno daňové bylo nepatrné a zakročuje také proti úniku ze zdanění, jmenovitě proti zkracování daně v prospěch cizozemců zdaňujíc rentovou daní srážkou (vysoká sazba 12⁰/oní) passivní úroky, recensní poplatky, odměny a pod. plynoucí do ciziny. Provedení této daně srážkou je při tom jednoduché a nepůsobí potíže s porušením mezinárodních úmluv s cizími státy. Konečně fiskální tendence vykazuje i zákon o restabilizačních bilancích, který je přímo v souvislosti s novou reformou. Fiskální tendence je jmenovitě v reformě §§ 78 a 79 zák. a změně sazeb jak u všeobecné výdělkové (zde pouze sazba minimální daně) tak i a to zvláště zdůrazňuji, u zvláštní výdělkové daně.

Zda novela splnila všechny předpoklady, ukáže ještě praxe jejího provedení a její výklad v prováděcím vládním nařízení.

Literatura.

Vládní návrh zákona ze dne 21. ledna 1936, poslanecká sněmovna N. S. R. Č. 1936-IV. volební období, 2. zasedání, tisk č. 266.

II. informační příloha k vládnímu návrhu č. 266.

Zpráva výboru rozpočtového poslanecké sněmovny ze dne 19. června 1936, č. 542.

Usnesení poslanecké sněmovny, tisk. č. 249.

Sbírka zák. a nař. roč. 1936, částka 56.